

Мориц Флорін (м.Ерланген)

доктор історичних наук,
доцент кафедри нової та новітньої історії
Університету ім. Фрідріха-Олександра в
Ерлангені-Нюрнберзі,
E-mail: moritz.florin@fau.de
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4208-8392>

Діяльність кафедри історії Східної Європи Університету ім. Фрідріха-Олександра Ерланген – Нюрнберг (Німеччина) в умовах російсько-української війни

У фокусі дослідницьких інтересів кафедри історії Східної Європи Університету ім. Фрідріха-Олександра з міст Ерлангена – Нюрнберга, другого за розміром вищого навчального закладу у Баварії (Німеччина), помітне місце займають дослідження, присвячені історії України. У рамках «Erasmus+UA» (програма міжнародної співпраці Європейського Союзу з іншими країнами світу у сфері освіти, молоді та спорту) співробітники кафедри тісно співпрацюють з колегами з Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та Львівського національного університету імені Івана Франка. У 2016 р. завідувачка кафедри історії Східної Європи Університету ім. Фрідріха-Олександра Ерланген – Нюрнберг, професор Юлія Обертрайс була одним із співорганізаторів конференції «Більше ніж просто жовто-блакитний: Регіон та нація в історії України». Професор кафедри Марк Юнге є відомим фахівцем з історії державного терору радянської доби, автором книг, в яких висвітлюється діяльність радянських спецслужб у часи Великого терору на теренах Української РСР¹. У 2020 р. співробітник кафедри, доктор Гібфрід Шенк опублікував книгу про політику пам'яті в Україні².

На знак протесту проти збройного нападу Російської Федерації на Україну 24 лютого 2022 року, члени нашої невеликої кафедри історії Східної Європи в Ерлангені організували демонстрацію проти війни. Наприкінці лютого–початку березня 2022 року співробітники базового

структурного підрозділу Університету Фрідріха Олександра організували зум-сесії для викладачів і студентів вишу, шкільних вчителів, присвячених причинам та перебігу російсько-українській війні. Організатори просвітницьких заходів, в яких брали участь сотні учасників, намагалися дати вичерпні відповіді на ряд запитань, зокрема: «Чи дійсно російське вторгнення в Україну є наслідком провокації НАТО?»; «Що стало передумовою до початку збройної агресії проти України?»; «Чи існують утиски російськомовних жителів України?»; «Що мав на увазі Путін, коли говорив про «денацифікацію» України?»; «Хто такий Степан Бандера?»; «Що варто знати про УПА?»; «Чи існують плани щодо «геноциду жителів Донбасі» з боку українського уряду?». Зміст і характер запитань від пересічних громадян Німеччини наочно продемонстрували наскільки успішною є російська пропаганда в поширенні своїх наративів та брехні. Розвінчуючи російські фейки, співробітники кафедри у ході відеоконференцій, намагалися перефокусувати увагу учасників просвітницьких зібрань на злочинах комуністичного режиму та Російської Федерації в Україні.

Протягом навчального семестру, який розпочався наприкінці квітня і тривав до кінця липня 2022 року, кафедра історії Східної Європи Університету ім. Фрідріха-Олександра організувала дві серії лекцій. Для проведення бінарних лекцій було запрошено німецьких істориків Кая Струве (фахівця з історії Польщі та України

¹ Великий терор в Україні. «Куркульська операція» 1937–1938 рр. / Упоряд.: Сергій Кокін, Марк Юнге. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – Кн. 1. 614 с.; Кн. 2. 598 с.»; Юнге М. Чекисты Сталина: мощь и бессилие. «Бериевская оттепель» в Николаевской области Украины. М.: АИРО-XXI, 2018. 352 с. Junge M. Stalinistische Modernisierung. Die Strafverfolgung von Akteuren des Staatsterrors in der Ukraine 1939-1941, Bielefeld: transcript Verlag, 2020. 378 с.

² Schenk G. Zwischen Sowjetnostalgie und «Entkommunisierung». Postsowjetische Geschichtspolitik und Erinnerungskultur in der Ukraine. Erlangen: FAU University Press, 2020. 475 с.

XIX–XX ст.) та Анну Вероніку Вендланд (до-слідницю історії Галичини). У своїх презентаціях науковці зосередили головну увагу на тому, як російський режим використовує минуле для легі-тимізації своєї війни та насильства в сучасних умовах. Під час свого виступу Анна Вероніка Вендланд наголосила, що розпочата Росією війна є прямим наслідком нарративів, які зображують Україну або як «недодержаву», або як «фашистську державу», тим самим легітимі-зуючи широкомасштабну агресію проти тих, хто стверджував протилежне. Кай Струве детально зупинився на формах і методах радянської про-паганди, заді-яних для формування негативного ставлення до українського національно-визволь-ного руху XX століття.

Від початку війни кафедра історії Східної Європи Університету ім. Фрідріха-Олександра підтримувала зв'язок з українськими колегами з харківських вищих навчальних закладів, які були змушені полишити рідні домівки через постійні обстріли російськими окупантами. Біженцям з Харкова була надана допомога у пошуках тимча-сового житла та роботи за фахом. Так викладачка Харківського національного університету імені Василя Каразіна Марія Пархоменко та доцент Харківського національного університету радіо-

електроніки Вадим Золотарьов стали стипендіа-тами Університету ім. Фрідріха-Олександра та беруть активну участь у роботі кафедри історії Східної Європи. Під час роботи круглих столів за участі вчених Німеччини та України в Ерлан-гені та Гейдельберзі, Вадим Золотарьов поді-лився своїми глибокими знаннями з історії радянських спецслужб на теренах України та ак-центував увагу на запозиченні інструментів та методів більшовицького терору російськими оку-пантами в упокоренні цивільних осіб в Україні. Марія Пархоменко (експерт з історії візантій-ського Херсонесу) розповіла учасникам наукових форумів як російська держава використовує істо-рію Хрещення Київського Великого князя Воло-димира Святославовича для легітимізації анексії Кримського півострова в 2014 році та продуку-ванні міфів про спільну історію українців та ро-сіян, що мали на меті обґрунтувати загарбання Донбасу та Півдня України.

У близьких планах кафедри історії Східної Європи – наукові дослідження та дискусії, при-свячені українсько-російським відносинам в історичній ретроспективі. Колектив кафедри налаштований зробити свій внесок в інформу-вання німецької громадськості про Україну та її багату, складну і часто трагічну історію.

Кей Кірхманн (м. Ерланген)
професор медіадосліджень
в Університеті ім. Фрідріха-Олександра
Ерланген-Нюрнберг

Діалоги про російсько-українську війну в Університеті ім. Фрідріха Олександра з м. Ерлангена-Нюрнберга

У літньому семестрі 2022 року я, як медіа-науковець, разом з моїм колегою Юргеном Келе-ром з кафедри економіки та місцевого Форуму інтеграції та міжкультурної комунікації (FAU-INTEGRA), задумали та організували серію публічних лекцій про війну в Україні в Універ-ситеті ім. Фрідріха Олександра з м. Ерлан-гена-Нюрнберга (FAU). Назва «Війна в Україні в діалозі» передбачала три рівні обміну дум-ками на домінуючу тему року: по-перше, міждисциплінарний діалог між колегами з уні-верситету, експертами з міст Ерлангена та Нюр-нберга, а також відповідними неурядовими ор-ганізаціями; по-друге, діалог із зацікавленою

громадськістю в регіоні і, нарешті, дискусію з тими, кого безпосередньо торкнулася війна, тобто, з людьми з України. Ця основна ідея зу-мовила і особливий формат заходу: як правило, по два доповідачі виступали з 20-хвилинними основними доповідями під вільно заданою те-матичною рубрикою, які потім обговорювалися з аудиторією. Таким чином, загалом було про-ведено понад 20 лекцій протягом 12 днів, які охоплювали широке коло тем: від питань допо-моги біженцям, прав людини та міжнародного права до таких тем, як сільськогосподарська криза, спричинена війною, до аспектів санкцій-ної політики, ролі Китаю та ЗМІ у нинішньому